

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1980/81:4 y

om lokaliseringen av den civila pilotutbildningen (prop. 1980/81:6)

Till trafikutskottet

Sedan trafikutskottet den 6 november 1980 – med ändring av ett tidigare beslut i motsatt riktning – berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att inkomma med yttrande över proposition 1980/81:6 om utbildning av piloter för den civila luftfarten m. m. jämte motionerna 1979/80:908, 1979/80:917, 1979/80:922, 1979/80:1014 yrkande 1, 1979/80:1346, 1980/81:16, 1980/81:31 och 1980/81:32 har utskottet beslutat avge följande yttrande.

Sammanfattning

I propositionen föreslås att en civil pilotutbildning skall inrättas och att huvuddelen av denna skall förläggas till Ljungbyhed. Arbetsmarknadsutskottet, som prövat förslaget från i första hand regionalpolitiska utgångspunkter, godtar regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner med alternativa yrkanden om lokalisering.

Efter den grundläggande utbildningen som föreslås få chefen för flygvapnet såsom huvudman planeras ett bolagsanpassat utbildningsavsnitt som skall tas om hand av SAS. För denna del av utbildningen, som planeras bli samordnad inom Skandinavien, finns inte något förslag om förläggning till viss ort. Frågan skall övervägas vidare i en organisationskommitté som även skall bedöma samordningen med den senare delen av grundutbildningen. I ett par motioner yrkas att riksdagen nu skall göra uttalande till förmån för Nyköping resp. Kalmar. Enligt utskottets mening saknas tillräckligt underlag för att i dag göra sådana ortsprioriteringar. Även dessa motionsyrkanden avstyrks därför.

Lokaliseringen av pilotutbildningen

I den aktuella propositionen föreslås att en civil pilotutbildning inrättas. Som skäl härför anför de samhällsekonomiska vinster som kan uppnås genom att flygvapnet får behålla de militärt utbildade piloterna samtidigt som behovet hos främst SAS av svenska piloter tillgodoses.

Den skisserade civila pilotutbildningen är indelad i följande s. k. skeden:

Skede	Antal månader	Innehåll
A	4	A-certifikat
B	8	Resterande enmotorutbildning
C 1	1,5	Tvåmotorutbildning + B-certifikat + instrumentflygning (IFR)
C 2	4,5	Bolagsanpassad erfarenhetsutbildning

Den sammanlagda utbildningstiden blir således 18 månader.

Chefen för flygvapnet föreslås få i uppdrag att genomföra skedena A, B och C 1. Denna del av utbildningen skall inordnas i flygvapnets organisation och organiseras som en central enhet administrativt knuten till krigsflygskolan i Ljungbyhed. Utredningen har med utgångspunkt i en något större utbildningsvolym än propositionens förslag beräknat att ca 70 personer kommer att sysselsättas vid skolan. Skede C 2 skall enligt propositionen genomföras och finansieras av SAS, som alltså blir huvudman för den delen av utbildningen.

En särskild organisationskommitté skall tillsättas för att bl. a. klarlägga förutsättningarna och möjligheterna att samordna utbildningen i skedena C 1 och C 2. Meningen är att kommittén därvid även skall undersöka möjligheterna att förlägga denna del av utbildningen till annan ort än Ljungbyhed.

Till grund för propositionens förslag ligger ett betänkande av pilotutbildningsutredningen kallat Rekrytering och utbildning av flygförare till den civila luftfarten (Ds K 1979:5). En viktig uppgift för utredningen var att bedöma lokaliseringsfrågor. Utredningen har därvid studerat flygvapnets flygplatser i Västerås (F 1), Ljungbyhed (F 5), Nyköping (F 11) och Kalmar (F 12). De militära förbanden vid F 11 (Nyköping) och F 12 (Kalmar) skall enligt planerna vara nedlagda den 1 juli i år. Även förbandet F 1 (Västerås) kommer att läggas ned. Utredningen har också studerat möjligheterna att förlägga den civila pilotutbildningen till flygplatserna i Linköping, Borlänge och Gävle-Sandviken.

Som tidigare nämnts föreslås i propositionen att huvuddelen av utbildningen (skedena A–C) skall förläggas till Ljungbyhed. Som skäl härför anförts bl. a. att en sådan lösning är den billigaste och mest effektiva inte bara för den civila pilotutbildningen utan också för samhället som helhet.

I motionerna som huvudsakligen behandlar lokaliseringsfrågan förs fram olika alternativ. Förslagen avser Kalmar, Nyköping, Västerås och Gävle-Sandviken.

I propositionen har som komplettering av den kostnadsberäkning utredningen redovisar för Ljungbyhedsalternativet gjorts kalkyler för en förläggning till Kalmar resp. Nyköping.

Kostnadsberäkningen innebär följande (milj. kr.)

	Investerings- kostnader	Årliga drift- och kapitalkostnader
Ljungbyhed (Klippan)	10	29
Kalmar	25	31,5
Nyköping	42	33

I propositionen understryks att beräkningarna är behäftade med viss osäkerhet. Kritik har också riktats mot dessa i flera av motionerna.

På den korta tid som stått utskottet till buds har det inte varit möjligt att göra en självständig bedömning av kalkylernas riktighet eller en beräkning av kostnaderna vid en lokalisering till andra orter som aktualiserats i motionerna. Med hänsyn till den osäkerhet som uppenbarligen vidlåder beräkningarna kan möjligen den slutsatsen dras att de direkta kostnaderna inte på ett avgörande sätt skiljer sig mellan de olika alternativen. Visst försteg i kostnadshänseende torde dock Ljungbyhed ha. Mot bakgrund av ovanstående bedömningar får de regionalpolitiska synpunkterna anses ha ökad tyngd vid det slutliga ställningstagandet till var utbildningen skall förläggas.

Utskottet redovisar i det följande vissa data om befolkning och sysselsättning. Med hänsyn till att kostnadsberäkningar endast utförts för Ljungbyhed (Klippans kommun), Kalmar och Nyköping har utskottet ansett sig böra begränsa sin redovisning till dessa orter. Utskottet vill emellertid anmärka att det även för andra orter som aktualiserats i sammanhanget, exempelvis Gävle-Sandviken, kan anföras starka skäl från rent regionalpolitiska utgångspunkter för en förläggning dit.

Befolkningsutvecklingen i de tre kommuner som utskottet närmare prövar framgår av följande uppställning.

Kommun	Befolkning			Index 1970 = 100	
	1970	1975	1979	1979	1985
Klippan	16 256	16 263	16 639	102	103
Kalmar	52 496	52 385	52 657	100	103
Nyköping	57 739	62 561	63 918	111	107

Av prognosen framgår att man räknar med en negativ utveckling fram till år 1985 i Nyköping.

Arbetslösheten var under år 1979 i Kalmar och Klippan lägre än riksgenomsnittet, medan den i Nyköping var något högre.

Andelen yrkesverksamma i åldern 16–64 år enligt länsstyrelsernas prognos för år 1980 redovisas i följande sammanställning.

Förvärvsfrekvens 1980 (%)

Kommun	Totalt	Därav kvinnor
Klippan	74.2	64.4
Kalmar	75.1	68.3
Nyköping	73.7	64.7

Av sammanställningen framgår att Kalmar uppvisat något högre förvärvsfrekvenser än de båda övriga kommunerna. Siffrorna för riket är 74.6 resp. 67,2 %.

När det gäller andelen statligt anställda kan det noteras att såväl Kalmar län som Södermanlands län ligger klart under riksgenomsnittet.

De bedömningar av ortsvalet som från regionalpolitiska utgångspunkter kan göras på grund av bl. a. det redovisade materialet ger inte någon klar indikation på att en av de aktuella orterna är att föredra framför de andra. Utskottet kan alltså dela bedömningen i propositionen att det från den sagda utgångspunkten inte finns något avgörande skäl att prioritera någon av de aktuella tre orterna. Mot denna bakgrund och vad i övrigt anförts om skälen för Ljungbyhed anser sig utskottet kunna godta propositionens förslag i fråga om lokaliseringen av den grundläggande utbildningen.

Frågan om förläggning av den del av utbildningen som är bolagsanpassad (C 2) och möjligen också av utbildningen under skede C 1 tas upp i ett par motioner.

I motion 31 pläderar Holger Bergman m. fl. (s) för att denna utbildning och flygläroarbildningen skall förläggas till Nyköping. Motionärerna erinrar bl. a. om de uttalanden om regionalpolitiska insatser i bl. a. Nyköpingsområdet som gjordes av statsmakterna i samband med beslutet att lägga ned F 11.

Även Kalmar förs fram i det här sammanhanget. Bernt Nilsson m. fl. (s) vill i motion 16 att riksdagen skall besluta att utbildningen under skedena C 1 och C 2 skall förläggas dit. Motionärerna erinrar om det ovan refererade uttalandet av statsmakterna – ett uttalande som också gällde Kalmar på grund av nedläggningen av F 12.

Som tidigare sagts skall en senare del av utbildningen inklusive valet av ort för densamma övervägas i en organisationskommitté. Utbildningen skall ha SAS som huvudman och strävan är att söka samordna det bolagsanpassade skedet C 2 med utbildningen i övriga skandinaviska länder.

Redan det anförda ger vid handen att det är mindre lämpligt att riksdagen nu gör några uttalanden som kan tolkas som stöd för den ena eller andra orten. Tillräckligt material om t. ex. utbildningens organisation och samband med annan verksamhet saknas för ett sådant ställningstagande. Inte heller det av utskottet framlagda regionalpolitiska materialet är tillräckligt underlag ens för en prioritering mellan Kalmar och Nyköping. Som exempel vill utskottet peka på en sådan icke beaktad faktor när det gäller utvecklingen

på sysselsättningsområdet som SSAB:s svårigheter. Det kan få en markant negativ effekt för arbetsmarknaden i Nyköpingsregionen. I sammanhanget bör också noteras de problem som kan uppstå i Kalmar till följd av svårigheterna vid varvet där. Det får förutsättas att såväl Kalmar som Nyköping kommer att omfattas av organisationskommitténs överväganden, men självfallet kan även andra orter komma i fråga i det sammanhanget.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens förslag om lokalisering av den grundläggande utbildningen till Ljungbyhed och avstyrker motionernas ändringsförslag i motsvarande delar. Utskottet avstyrker också att riksdagen nu skall uttala sig om prioriteringen mellan olika orter när det gäller den bolagsanpassade delen av utbildningen.

Stockholm den 11 november 1980

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Anna-Greta Leijon (s), Arne Fransson (c), Erik Johansson (s), Bernt Nilsson (s), Sten Svensson (m), Frida Berglund (s), Pär Granstedt (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Margit Odelsparr (c), Marianne Stålberg (s), Eva Winther (fp), Nils-Olof Grönhaugen (s) och Görel Bohlin (m).

Särskilt yttrande

Bernt Nilsson (s) anför:

Enligt min uppfattning, som också redovisas i motion 1980/81:16, är propositionen behäftad med uppenbara och allvarliga brister. Bl. a. har inte beaktats riksdagens tidigare utfästelser beträffande kompensation för bortfallet av sysselsättningsstillfällena till följd av nedläggningen av flygflottiljerna i Kalmar och Nyköping. Enligt min mening borde detta förhållande ha kommit till ett mer bestämt uttryck i utskottets yttrande. Det bör tilläggas att Kalmar län har den i särklass lägsta andelen statligt anställda i förhållande till andra län. Dessutom har utlokaliseringsetapperna från åren 1971 och 1973 inte fullföljts i beslutad omfattning beträffande Kalmar län.

En annan svaghet i propositionen är de kostnadsberäkningar som redovisas beträffande en förläggning av den föreslagna utbildningen till Ljungbyhed, Kalmar resp. Nyköping. Redovisning av hur siffrorna tagits fram saknas. Det kan nämnas att Kalmar kommun påtalat att investeringar där i jämförelse med Ljungbyhed inte kan innebära en kostnadsdifferens av den storleksordning som redovisas i propositionen. Mot denna bakgrund anser jag att det är olyckligt att utskottet i sitt yttrande anför att Ljungbyhed torde ha visst försteg i kostnadshänseende.

